

gözlenmiştir. Dolayısı ile uyumun mümkün görülmediği ürünler için İsviçre Modeli şeklinde GATT Uruguay Round görüşmelerinde benimsenen ve sanayi korumasının maksimum olarak kabul edildiği sistemin uygulamaya konularak, gerçek tarım payına ilave bir koruma imkanı doğmuştur.

Bu hesaplamalar neticesinde sistemin 3 ayrı kategoriye ayrılarak tesisine karar verilmiştir. Buna göre;

1. Hemen uyumu yapılacak işlenmiş tarım ürünleri: 79 adet ürünü içerir. Bazı makarna çeşitleri, katkılı yoğurtlar, margarin vb. Bu ürünlerde sistem 1.1.1996 itibariyle yürürlüğe girmiştir.

2. 22 yıllık listede yer alan ve 1.5 yıllık geçiş dönemi istenen ürünler: 51 adet ürünü içerir. Çikolata ve çikolotalı ürünler, şekerlemeler, hazır gıdalar vb. Bu grupta bulunan ürünler için de İsviçre Modeli uygulanmış, ancak bunların 22 yıllık listede yer almaları nedeniyle, 1.5 senelik geçiş dönemi tanınmıştır. 22 yıllık listede bulunan ürünlerde ise sistemin uygulaması 1.7.1995 tarihinden itibaren başlayarak, 1.1.1997 tarihinde nihai tarım payına ulaşılmıştır.

3. İsviçre Modeli uygulanacak ve 3 yıllık geçiş dönemi istenen ürünler: Bisküvi, pastacılık ürünleri, çikletler gibi ürünleri içerir. Sistem 1.1.1996 da yürürlüğe girmiş olup, 3 senelik bir geçiş dönemi sonrasında nihai tarım payına ulaşılacaktır.

İşlenmiş tarım ürünleri kapsamında bulunan ve sadece sanayi payı ile korunan İthalat Rejimi Kararının II sayılı listesinde yer alan ürünlerde ise gümrük birliğinin yürürlüğe girmesi ile advalo-rem vergiler karşılıklı olarak sıfırlanmıştır. Bu grupta yer alan ürünlerin başlıcaları, viski, kakao, bira, sigara vb.

Türkiye topluluğa karşı işlenmiş tarım ürünlerindeki sanayi payına tekabül eden korumayı kaldırırken, üçüncü ülkelere karşı Topluluğun sanayi koruması yanısıra kendi mevzuat koruması ve yerli fiyatları esas alınarak hesaplanan tarım payını yürürlüğe koymuştur.

DİĞER GIDA SANAYİİ ÜRÜNLERİNİN DURUMU

Daha önceden de bahsedildiği gibi Türkiye ile DAB arasında gerçekleşen Gümrük Birliği tarım ürünlerini kapsamamaktadır. Tarım ürünlerini serbest dolaşımı ancak Türkiye'nin Topluluğun ortak tarım mekanizmalarına uyum sağlaması ve bu hususun OKK ile tesbiti ertesinde mümkün olabilecektir.

Avrupa Ekonomik Topluluğunu kuran Roma Antlaşmasınının 39 uncu maddesi uyarınca tesis edilen "Ortak Tarım Politikası"nın temel amaçları; tarımsal üretimi arttırmak, tarımda çalışanların gelirini arttırmak yoluyla daha iyi bir yaşam seviyesi yaratmak, piyasaları istikrara kavuşturacak arzın devamlılığını sağlamak ve tüketicilere makul fiyatlarla ürün arzını temin etmektir. OTP çerçevesinde, herbir sektör için kurulan "Ortak Piyasa Düzenleri" ile üretim desteklenmekte ve dış ticarete ait politikalar yürütülmektedir. Sözkonusu piyasa düzenleri, fiyat ve müdahale, Topluluk içi serbest dolaşım, üçüncü ülkelerle ticaret, rekabet ve finansman politikalarından oluşmaktadır. İlk ortak piyasa düzeni 1962 yılında hububat sektöründe yürürlüğe girmiş olup, halen 23 ürün ve/veya ürün grubunda sürdürülmektedir. Türkiye Ortak Piyasa Düzenine uyum için pamukta Topluluk mekanizmalarına paralel şekilde müdahale fiyatı, hedef fiyat ve prim ödemeleri sistemini yürürlüğe koymuştur. Pamuğu, ayçiçek ve fındığın izlemesi ise planlanmıştır. Bununla birlikte, Türkiye'nin Ortak Piyasa Düzenlerine uyum çalışmaları, öngörülenin ötesinde bir süreyi kapsayacaktır. Çünkü oldukça karmaşık olan bu mekanizmalara uyumun, Türkiye'nin tarım kesimini ve tüketicilerini en az seviyede etkileyecek şekilde ve Topluluktan yardım alınmaksızın gerçekleştirilmesi mümkün değildir.

Avrupa Birliği, çiftçi gelirlerini, arzu edilen seviyede tutmak üzere iki temel mekanizmayla destekleme yoluna gitmektedir.

1. Topluluk sınırında gümrük vergisi ve prelevman (ithalat vergisi) tahsili yoluyla, ithal edilen ürünlerin, Topluluk içi piyasalarda oluşması amaçlanan "Hedef Fiyat" düzeyinin altındaki fiyatlarla satılması önlenmektedir.

2. Piyasa fiyatlarının, müdahale fiyatlarının (temel fiyat-refarans fiyat) altına düşme eğilimi göstermesi halinde, piyasadaki fazla ürünün satın alınması yoluna gidilmektedir.

AB ile karşılaştırıldığında Türkiye'de tarımsal üretimin yönlendirilmesi, çiftçi gelirlerini arzu edilen seviyede tutulması ve fiyat oluşumuna yönelik örgütlenme ve çalışmaların yetersiz olduğu gözlenmektedir.

Türk tarımındaki yapısal sorunların temelini oluşturan; verim düşüklüğü, hammaddenin sanayinin kullanabileceği kalitede üretilmemesi ve kaliteli olan hammaddenin de ulaşım sırasında kayıplara uğraması (buğday, meyve, sebze, süt gibi) problemlerinin giderilmesi gerekmektedir. Hayvancılık sektöründe ise yerli ırkın ıslah edilerek verimin artırılmaması, hayvancılıkta yaşanan krizden dolayı et üretim miktarındaki azalma başlıca sorunlardır.

Arazi kullanım planlarının bulunmaması, tarım arazilerinin tarım dışı kullanımının artışı, arazi mülkiyetindeki dağılımın bozukluğu sonucunda tarımda küçük işletmelerin sayısı artmıştır. Bu da tarım ile gıda sanayii arasında kurulabilecek entegrasyonu engellemiştir.

Ortak Tarım Politikasına uyum sağlamak için aşağıdaki noktalara dikkat edilmesi yararlı olacaktır.

- 1930'lu yıllardan bu yana Türkiye'de sürdürülen destekleme politikaları, OTP'na uyum çerçevesinde düzenlenmelidir.

- Türkiye'nin dış ticaretinde önemli bir yer tutan tarım ürünlerine ilişkin politikalar, Türkiye'nin dünya ekonomileri ile ilişkilerini belirleyen dış gelişmeler de gözönünde tutularak gerçekçi bir yaklaşımla belirlenmelidir.

- Bitki ve hayvan sağlığı, gıda, organik tarım gibi konularda çalışmalar yapılmalıdır.

- Gerek üretici gerekse sanayi açısından önemli görülen tarımsal ürünlerin pazara akışı düzenleyici nitelikteki hal, ürün borsaları ve üretici birlikleri gibi yapılar geliştirilmelidir.

- OTP'nın belirlenmesi ve geliştirilmesi ile ilgili kararlardan Türkiye haberdar edilmeli ve Topluluğun teknik desteği sağlanmalıdır.

- Eğitim, araştırma, geliştirme, işleme, pazarlama, örgütlenme ve kaliteli üretim gibi konulara cevap verecek nitelikte milli bir tarım politikası oluşturulmalıdır.

Ortaklık Konseyi Kararı ile Topluluk tarafından OTP'na uyum için Türkiye'ye teknik yardım yapılması öngörülmüş olmakla birlikte, bu konuda günümüze kadar bir gelişme sağlanamamıştır.

Öte yandan, Topluluk tarım ürünleri ticaretinde bir koruma mekanizması olan bitki ve hayvan sağlığı kurallarıyla -her ne kadar Türkiye son yıllarda bu konuda önemli ilerlemeler kaydetmişse de- Türk tarım ürünlerinin Topluluğa ihracatı önemli ölçüde engellenmektedir.

Türkiye için diğer bir sorun ise, Topluluğun Lome Antlaşması ile ACP (Asya, Karayip ve Pasifik) ülkelerine, Tercihli Ticaret Antlaşması ile Akdeniz ülkelerine, Genelleştirilmiş Preferanslar Sistemi ile gelişmekte olan ülkelere pek çok tarımsal üründe, Türkiye ile aynı düzeyde veya daha ileri düzeyde tavizler tanımış olmasıdır. Böylece Türkiye'ye tanınan tavizlerde yıpranma meydana gelmiştir. Topluluğa yeni katılan ülkelerin çoğu, tarım ürünlerinde Türkiye'nin rekabet olanağını sınırlamıştır. Son yıllarda Topluluğun Orta ve Doğu Avrupa Ülkeleri (MDAÜ) ile yaptığı antlaşmalar nedeniyle, sözkonusu ülkelerden Topluluğa yapılan tarım ürünleri ihracatının Türkiye'nin ihracatına olumsuz etkileri olasıdır.

İşlenmiş tarım ürünlerinde AB ülkemize karşı sanayi payı korumasını kaldırırken, Türkiye sisteme hemen uyum sağlayamayacak ürünler için, sanayi payı korumasının maksimum %30'u kadar tarım payına ilave bir korumaya sahip olmuştur. Ayrıca bu ürünler için, sanayi payı korumasının kaldırılması da 1.5 ve 3 senelik takvime bağlanmıştır. Böylece, bu sektörlerin Gümrük Birliğine uyumu için zaman kazanılmış ve ilave tarım payı ile belli ölçüde korun-

ması sağlanmıştır. Ayrıca, üçüncü ülkelere karşı Topluluğun sanayi koruması yanısıra kendi mevcut koruması ve yerli fiyatları esas alınarak hesaplanan ve AB'den farklı olacak bir tarım payı uygulandığından, üçüncü ülkelere karşı korumanın Gümrük Birliği sürecinde de devam etmesi sağlanmıştır.

Yıllardan beri 1930 yılında çıkarılan 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu ile gıdaların sağlık açısından kontrolü yapılan ülkemizde, 28 Haziran 1995 tarihli Resmi Gazete'de "Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine" dair 560 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) yürürlüğe girmiştir.

Bu KHK ile daha önce yasalarla Sağlık Bakanlığı, Tarım Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Belediyeler ve Türk Standartları Enstitüsü'ne verilen gıda denetim yetkisi, gıda sanayii işyerlerinin denetim yetkisi Sağlık Bakanlığı'na, gıda maddelerinin (gıda sanayii ürünleri) denetim yetkisi ise Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'na verilerek yeniden düzenlenmiştir. Adı geçen KHK'nin yürütülmesi için çıkarılması gereken yönetmeliklerden "Gıda Üretim ve Satış Yerleri Hakkında Yönetmelik", "Kırmızı Et ve Et Ürünleri Yönetmeliği", "Kanatlı Hayvan Eti ve Et Ürünleri Üretim Tesislerinin Kuruluş, Açılış, Çalışma ve Denetleme Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik"ler yürürlüğe girmiştir. "Türk Gıda Kodeksi" taslağı hazırlanmıştır.

Yürürlükte olan sözkonusu mevzuatın başarılı bir şekilde uygulanabilmesi, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı bünyesinde reorganizasyon yapılmasını ve denetim laboratuvarlarını alet, ekipman, analiz yöntemleri ve personel nitelikleri yönünden geliştirilmesini gerektirmektedir. Ayrıca, bir bilgisayar ağına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu amaçla hazırlanan proje mevcut bütçe imkanlarıyla yürütülmekte olup, finansman temini için dış kaynaklardan yardım istenmiştir.

1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararının 8-11inci maddeleri AB'nin ticarete teknik engellerin kaldırılmasına ilişkin mevzuatına uyumda izlenmesi gereken prosedürü belirtmektedir. Türkiye tüm teknik mevzuat uyumunu OKK ile belirlenen beş yıllık geçiş dönemi içerisinde gerçekleştirecektir. Bu çerçevede, Dış Ticarete Teknik Düzenlemeler ve

Standardizasyon Rejimi Kararı, Yönetmeliği ve Tebliği 1996 yılında yürürlüğe girmiştir. Sözkonusu karar ve yönetmelikler ile ihrac ve ithal edilen mallarda belli bir standardizasyon öngörülmektedir.

Gümrük Birliği Kararı çerçevesinde ithalat ve ihracat Rejimlerinde yapılan değişikliklerle tüm sektörlerde olduğu gibi gıda sanayii ürünlerinin ithalat ve ihracat işlemleri de kolaylaşmıştır. Bürokratik engeller önemli ölçüde azalmıştır. 10-12 nüsha olarak düzenlenen Gümrük Giriş ve Çıkış Belgeleri, 3 nüsha olarak "Gümrük Beyannamesi" olarak düzenlenmeye başlamıştır.

Ayrıca, ithalatta "İthalatçı Belgesi ve İthal Müsadesi", ihracatta ise "İhracatçı Belgesi ve Serbest ihracat Beyannameleri" uygulamasına son verilmiştir. Böylece, vergi numarası olan herkesin, öncelikle de esnaf ve sanatkarların başka bir deyişle Küçük ve Orta Boy İşletmelerin (KOBİ) ithalat ve ihracat yapabilmelerine imkan tanınmıştır.

Gümrük Birliği ile yapılan en köklü değişikliklerden biri, Türkiye'de bulunmayan hammaddelerin gümrük vergisinden muaf olarak Topluluktan ithalatı ile gıda sanayicisinin kullandığı hammaddenin daha ucuza temin edilmesidir. Böylece ithal hammadde ile üretilen ürünlerin maliyeti azalmıştır. Öte yandan, Türkiye'de üretimi yapılan hammadde ve ürünlerde gümrük vergisinin kaldırılması, kalite ve fiyat yönünden Topluluk ürünleri ile zorlu bir rekabetin doğmasına sebep olmuştur.

Gümrük Birliği sürecinde de turuncgiller, patates, soğan, domates ve elma gibi ürünler için ihracat iadesi uygulaması tekrar başlatılmıştır. 1997 başından itibaren ise süs çiçeği ve tomurcukları, meyve ve sebzeler, reçel, meyve suları, zeytinyağı, konserve balıklar, kümes hayvanları eti, süttozu ve yumurta ihracatı için verilen iadenin; imalatçı-ihracatçı ve ihracatçı adına açılacak hesaptan firmanın vergi, SSK primi, haberleşme ve enerji giderlerini T.C. Merkez Bankası kanalıyla mahsup edilmesi şeklinde ihracat iadesi yapılmaktadır.

Gümrük Birliğinin gerçekleşmesi ile mevcut teşvik sistemimiz Avrupa Birliği ile uyumlu hale getirilmiştir. Böylece bugüne kadar verilen teşviklerin kapsamını da aşan ölçüde devlet yardımı verme imkanımız bulunmaktadır. Verilen teşviklerde karşılaşılan en önemli sorun uygulanan ilke veya araçlar olmayıp, kaynak eksikliğidir. Teşvikler konusunda yeterli kaynağın olmayışı, özellikle de karşısında AB gibi tarım ve gıda sanayiini her yönden destekleyen bir pazar mevcutken, birçok küçük işletmeye sahip olan ve hammadde, eğitim, ar-ge pazarlama gibi konularda birçok eksiklikleri olan gıda sanayii için önemli bir kayıptır.

Türkiye’de gıda sanayiinin teknolojik düzeyi incelendiğinde; yapısının %70’inin ilkel üretim yapan birimlerden, %30’unun da büyük ölçekli, modern ve orta ölçekli işletmelerden oluştuğu gözlenmektedir. 17 ile 22 bin dolaylarında değişen gıda sanayii tesisinden yalnızca 50 tanesi ar-ge birimini kurmuş, kalite kontrolünü bizzat yapan, büyük ölçekli, ihracatçı ve kalite yönünden her türlü rekabet gücüne sahiptir. Bunlar arasında Türkiye için gıda sektöründe az diyebileceğimiz sayıda yabancı sermayeli veya çok uluslu şirketler de yer almaktadır. Bunlara ilaveten 500 gıda tesisi kısmen modern teknoloji uygulayan küçük kapasiteli işletmelerdir. 2000 tanesi ise ilkel üretim biçiminden kurtulma çabası içinde ve yarı mekanize olmuş, kâr-zarar ilişkisini gözeterak ayakta durmaya çalışan tesislerdir. Geri kalanı ise sağlıksız ve bilgisizce üretim yapan birimler, mandıralar ve aile işletmeleridir.

1994 ve 1995 yıllarında KOBİ’lerin örgütlenmelerine ilişkin mevzuatta yapılan iyileştirmelerle, aynı üretim dalında faaliyet gösteren KOBİ’ler “Sektörel Dış Ticareti” şeklinde örgütlenmeye başlamıştır. Böylece gıda sanayiinde faaliyet gösteren KOBİ’ler “Sektörel Dış Ticaret Şirketi” şeklinde örgütlenmeye başlamıştır. Böylece gıda sanayiinde faaliyet gösteren Karadeniz Birleşik Un Sanayi Hububat ve Bakliyat Dış Tic. A.Ş. (KAR-BİR) ve Doğal Gıda Sanayicileri Dış Tic. A.Ş. (DGS) adında iki Sektörel Dış Ticaret Şirketi kurulmuştur.

Gümrük Birliği ile uygulamaya konulan devlet yardımları, tamamen GATT ve AB normlarına uyumlu yardımlar olup, özellikle KOBİ ve SDŞ’lere yönelik hale getirilmiştir. Bu yardımlar kısaca, Pazar Araştırması, Ar-ge, Çevre, Yurtdışı Fuar ve Sergi, Eğitim, İstihdam, Yurtdışında Ofis-Mağaza Açılması, Marka ve Tanıtım Faaliyetlerinin desteklenmesi şeklindedir. Son olarak ta KOBİ Yatırımlarında Devlet Yardımları Hakkında Yayınlanan karar ile KOBİ’lerin Teşvik Belgesi kapsamında; satın alacakları her türlü makina ve teçhizat için ödedikleri Katma Değer Vergisini KDV desteği olarak geri almaları, “Yatırımları ve Döviz Kazandırıcı Hizmetleri Teşvik Fonu”ndan ve Halkbank’tan kredi kullanmaları, Yatırım İndirimi ve Gümrük Muafiyetinden yararlanmaları sağlanmıştır.

Uygulanmakta olan devlet yardımları ile yapısında %70’den fazla KOBİ bulunduran gıda sanayiinde Gümrük Birliğinin olumsuz etkilerinin belli ölçüde de olsa azalması olasıdır.

Gümrük Birliğinin gıda sanayii istihdamı açısından başlangıçta bir azalma olarak kendini göstermesi mümkündür. Ancak, Gümrük Birliği ile yabancı sermaye miktarında meydana gelebilecek artışın, gıda sanayii istihdamında da artışa sebep olması beklenmektedir.

Türkiye ile AB arasında oluşturulan Gümrük Birliği sonucunda Türkiye’nin AB’ne karşı Gümrük Vergilerini ve Toplu Konut Fonu’nu (TKF) tamamen kaldırması, Türk firmalarını, AB firmalarıyla rekabet etme zorunluluğu içerisinde bırakacaktır. Bunun sonucunda, Türk firmaları rekabet güçlerini artırmak için teknoloji yoğun üretime geçerek verimliliklerini yükseltecekler ya da rekabet edemeyerek sektörden çekileceklerdir. Gümrük Birliğinin muhtemel etkilerinden biri tüm sektörlerde zorunlu bir verimlilik artışı olacaktır. Diğer taraftan, Gümrük Birliği ile birlikte Türkiye’ye gelecek yabancı sermaye ve beraberinde getireceği yeni teknolojiler de verimlilik artışına sebep olabilecektir.

Gıda sanayiini kendi alt sektörleri içerisinde incelediğimiz zaman temelde birçok ortak nokta olmaksızın birlikte, sektörlerle özgü bazı avantajlar ve dezavantajlar da karşımıza çıkmaktadır. Şekerli mamuller, un ve unlu mamuller, süt ve süt mamulleri sanayilerinde ileri teknolojinin yaygın kullanılmaması ve geleneksel küçük işletmeciliğin sonucu birkaç büyük firma dışında, ürünler sağlıksız koşullarda, belirli bir kaliteden yoksul olarak üretilmektedir. Tarım alanında yaşanan yapısal sorunlar ise bu sektörlerde hammadde sorunuyla karşılaşılmasına sebep olmakta ve ölçek sorunlarını beraberinde getirmektedir.

Bitkisel yağ, et mamulleri, süt mamulleri ve un sanayileri gibi gıda sanayii alt sektörlerinde ise, devletin uyguladığı yanlış teşvik politikaları yanında, ürün programlama çalışmalarının yapılmaması ve destekleme politikalarının verdiği çarpık sonuçlar, atıl kapasite oluşumuna sebep olmaktadır.

Gümrük Birliği sürecinde gıda alt sektörlerinin durumu aşağıda kısaca özetlenmektedir.

Meyve ve Sebze İşleme Sanayii: Finansman sorununu en üst düzeyde yaşayan sektörlerden birisidir. Finansman maliyetinin yüksekliği sektörü önemli ölçüde zorlamaktadır. Diğer yandan navlun ücretlerindeki yükseklik, kara taşımasına dayanan pahalı taşımacılık, AB üyelerinin ve diğer rakip üreticilerin bu sektöre uyguladıkları destekler, ihracatta limanlardaki boşaltma sorunları ihracatımızı kısıtlamaktadır.

Meyve suyu sanayii ise giderek gelişmekte ve dünya ticaretinde hak ettiği yeri almaya başlamaktadır. Salça sanayinde de son yıllarda önemli gelişmeler olmuş ve artık ülkemizde sanayiye uygun domates üretilmeye başlanmıştır. Ancak, diğer kollar için aynı şeyi söylemek mümkün değildir.

Un ve Unlu Gıdalar Sanayii: Türkiye’de Yıllık un tüketimi 9.5 milyon ton dolayındadır ve mevcut kapasitenin %50’si atıl durumdadır. Bu atıl kapasite daha iyi değerlendirilerek un ihracatımız artırılabilir. Ancak, dünya buğday üretimindeki fazlalık ve buna bağlı olarak un ihracatında ortaya çıkan uluslararası rekabet, ABD ve AB’nin uyguladığı aşırı desteklemeler ihracatımızı olumsuz etkilemektedir.

Un sanayii dalında akla gelen ilk sorun hammadde kalitesinde yaşanan sorundur. Bu konuda çeşit seçimi ve ıslah çalışmaları henüz istenilen seviyede değildir. Bir diğer önemli sorun ise teknoloji ve kapasite sorunudur. Son yıllarda kurulan ve geliştirilen bazı tesisler hariç çoğunlukla yeni teknolojiye uzak küçük tesislerde üretim sürdürülmektedir. Diğer yandan sektörde atıl kapasite oranı önemli düzeydedir. Bu konuda çok yönlü iyi bir örgütlenme gerekmektedir. Aynı zamanda buğday ithalat-ihracat rejiminin iyi belirlenmesi de gerekmektedir.

Yağ Sanayii: Bitkisel yağ, zeytinyağı ve bitkisel margarinden oluşan sanayide en büyük sorun hammadde sorunudur. Diğer önemli sorun ise teknolojik yetersizliktir. Zeytinliklerde verim düşüktür ve ağaçlar engebeli arazidedir. Taşıma ve depolama sorunları vardır. Ayçiçeğinde hibrit tohum kullanılsa bile alternatif bitkilerle rekabet edilememektedir.

Şeker ve Şekerli Ürünler Sanayii: İşletmelerin önemli bir kısmı lokum, helva, şekerleme, reçel, marmelat gibi geleneksel ürünleri üreten küçük işletmeler şeklindedir. Ancak, son yıllarda modern anlamda çikolata ve çiklet fabrikaları kurulmuştur.

Bu sektörde en büyük sorun teknoloji sorunu olup, bazı işletmelerde ambalaj malzemesi, bazı hammadde ve yarı mamüllerin ithal zorunluluğunun olması maliyeti artırmaktadır.

Çay Sanayii: Sektördeki en büyük sorun maliyet yüksekliği ve kaliteli çay üretilmemesidir.

Fermente Ürünler Sanayii: Alkol fermantasyonu ürünleri, damıtık alkollü içkiler, fermente alkollü içkiler olarak gruplandırılabilen bu sanayide mevcut teknolojinin yenilenmesi ve yenilebilir hammadde kaynaklarına dayalı alkol üretimi artırılarak, ihracata yönelindiği takdirde, ülkemiz için önemli bir kaynak olacaktır.

Asit Fermantas-yonlu Gıda Sanayii:

Bu kapsamda turşu ve salamura ürünler anlaşılmaktadır.

Türkiye’de sirke üretimi daha ziyade küçük aile şirketleri ile gerçekleştirilmektedir. Turşu üretiminde

ise son yıllarda büyük artışlar görülmektedir. Ülkemizde en fazla üretilen turşu hiyar turşusudur. Salamura zeytin üretiminde ise ülkemizin büyük olanakları vardır. Zeytin salamuracılığı ülkemizin değişmez bir değerlendirme koludur. Son yıllarda zeytin üretiminde belirgin kıpırdanmalar görülmektedir. Ülkemizde salamura zeytinin %10'u yeşil, %90'ı siyah zeytin olarak işlenmektedir.

Hayvansal Gıdalar Sanayii: Sanayi bugünkü durumu itibari ile sektör içinde en güç durumda olan sanayi kolumuzdur. Hayvansal gıdalar açısından Türkiye kendine yeterli bir ülke değildir ve bu durum halkımızın sağlıklı beslenmesini olumsuz yönde etkilemektedir. Hayvansal ürün ticaretimizde son yıllarca ihracat rakamları küçülürken, ithalat rakamları büyümektedir. Bu durumun şüphesiz en önemli sebebi var olan potansiyelimizi harekete geçirememiş olmamızdır.

Süt ve Süt Ürünleri Sanayii: Özellikle 1990'lı yıllardan itibaren sektörde ithalatın hızla arttığı görülmektedir.

İhracat rakamlarına baktığımız zaman ise peynir dışında ihracatımızın önemli bir düzeye ulaşamadığı görülmektedir. Sütün toplanması ve işlenmesi esnasında hijyen koşullarının AB standartlarına uygun olmaması nedeniyle, sadece UHT yöntemi ile ısıtılmış süt ürünlerinin Topluluğa ihraç edilmesi mümkün olmaktadır.

Türkiye'nin AB'nin pas-törize işleme tabi olan ürünler ithal ettiği üçüncü ülkeler arasında yer almasını teminen yapılan girişimler de sürdürülmektedir. Sonuç olarak, Türkiye'de süt üreticisi dağınık ve organizasyonsuz olup, süt üretimi yetersizdir. Yeterli süt işleme kapasitesi yoktur. Ürün çeşitliliği azdır. Sektör bugünkü durumu ile Topluluk ülkeleriyle rekabet edebilecek yapıda değildir.

Su Ürünleri Sanayii: Son yıllarda dondurulmuş balık, salyangoz ve konserve balık üretiminde önemli gelişmeler sağlanmakla birlikte, henüz istenilen düzeye ulaşamamıştır. Üretilen balık unu ve yağı ise tamamen Türkiye'de tüketilmekte ve ihraç edilememektedir. Su ürünleri ihracatımızı yurt içinde tüketimi pek olmayan kerevit ve salyangoz başta olmak üzere balık, kabuklu ve yumuşakçalar oluştur-

maktadır. İhracatımızın %70'i AB ülkelerine yapılmaktadır.

Kırmızı Et ve Et Ürünleri Sanayii: Ekonomisi ve hayvancılığı gelişmiş batı ülkelerinde hayvancılık sektörü gelirleri toplam tarım gelirleri içinde %60-70'e ulaşırken bu oran Türkiye'de %30 civarında kalmaktadır. Son yıllarda kırmızı et sanayinde birkaç firma, çağa uygun teknolojiyi Türkiye'ye getirmiştir. Bunlar hariç tutulursa sektörde önemli ölçüde bilgi, teknoloji kontrol ve finansman eksikliği vardır. Ülkemizde şap hastalığı bulunması ve ayrıca kesimhanelerdeki hijyen ve sağlık koşullarının AB standartlarına uygun olmaması nedeniyle 1979 yılından bu yana Topluluğa kırmızı et ve et ürünleri ihraç edilmesi mümkün olmamaktadır.

KAYNAKLAR:

- Dış Ticaret Yönüyle Gümrük Birliği El Kitabı, T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı, Ankara, Ocak 1996
- Avrupa Birliği ve Türkiye, T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı, Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, 3. Baskı, Ankara, Ocak 1996
- Dünya Gıda, Aylık Sektör Dergisi, İstanbul, Kasım 1995
- Gürakan T., Somunkıran D., Kumbaracı S., Topluluğun Tarım Ürünlerindeki Ortak Piyasa Düzenleri, Fiyat Politikaları ve Destekleme Sistemleri, HDTM, Ankara, Ocak 1993
- Avrupa Birliği ve Türkiye, Prof. Dr. S. Rıdvan Kaluk, 4. Baskı, İstanbul, Nisan 1996
- Ekonomik Bülten Dergisi, Türk Gıda Yasasının Çıkarılmasının Sonuçları ve Beklentileri, Prof. Dr. İlbilge Saldamlı.
- Ekonomik Bülten Dergisi, Gıda Endüstrisi, Gıda Y. Müh. Ertan Anlı.